

Sygn. akt I ACa 871/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Ewa Jastrzębska
Sędziowie :	SA Joanna Kurpierz SO del. Tomasz Tatarczyk (spr.)
Protokolant :	Magdalena Bezak

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa W. P. i A. P.

przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 20 maja 2015 r., sygn. akt I C 18/15

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powodów 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Ewa Jastrzębska	SSA Joanna Kurpierz
---------------------------	---------------------	---------------------

Sygn. akt I ACa 871/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 70 000 zł z tytułu zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 listopada 2014 r., oddalił powództwa

w pozostałej części i zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 4 946,80 zł z tytułu kosztów procesu. Sąd ustalił, że w dniu 30 września 2000 r. w Z. doszło w czasie Rajdu W. do katastrofy w ruchu lądowym, w wyniku odklejenia się szczęk i w konsekwencji rozszczelnienia hydraulicznego układu uruchamiania hamulca roboczego w samochodzie osobowym marki Ł. S., przy uprzednio wprowadzonych zmianach konstrukcyjnych w układzie hamulców, kierowca tego pojazdu został pozbawiony możliwości panowania nad nim, w wyniku czego zjechał z drogi w lewo i uderzył w grupę kibiców, skutkiem czego ciężkich obrażeń ciała doznał syn powodów K. P., a obrażenia te doprowadziły do jego śmierci w dniu (...) Wyrokiem z 23 października 2002 r. Sąd Rejonowy w C. uznał R. K., właściciela samochodu marki Ł. S., za winnego nieumyślnego spowodowania katastrofy w ruchu lądowym. W czasie wypadku R. K. i pozwanego wiązała umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych. W chwili śmierci K. P. miał 17 lat, uczęszczał do trzeciej klasy liceum ogólnokształcącego, miał bardzo dobre stosunki z rodzicami, dobrze się uczył, nie sprawiał kłopotów, był pogodnym dzieckiem, przejawiał wiele uzdolnień, planował pójść w ślady ojca i zostać lekarzem. Po śmierci syna powódka A. P. przebywała na zwolnieniu lekarskim przez dwa miesiące. Powód W. P. jest neurochirurgiem, po śmierci syna miał pacjentów z podobnymi obrażeniami, jakich doznał K. P., co przypominało mu wypadek syna i utrudniało pracę. Nadal bierze on leki uspokajające, rozstrój psychiczny związany ze śmiercią syna doprowadził do tego, że powód zrezygnował z habilitacji. Przed śmiercią syna powód zakupił działkę, na której zamierzał dla niego wybudować dom. Powodowie mają jeszcze dwoje dzieci w wieku 31 i 14 lat. Pismem z 31 października 2014 r. powodowie wnieśli do pozwanego o wypłatę z tytułu zadośćuczynienia po 120 000 zł. na rzecz każdego z nich. Decyzją z 28 listopada 2014 r. pozwany przyznał powodom z tytułu zadośćuczynienia po 10 000 zł. Żądania powodów uznał Sąd za usprawiedliwione co do zasady w świetle art. 448 w związku z art. 24 k.c. Wskazał, że syn powodów zmarł przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c., a zatem przepis ten nie mógł mieć zastosowania do oceny skutków zdarzenia. Stworzyła ta regulacja możliwość przyznania najbliższym członkom rodziny osoby zmarłej wskutek uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Spowodowanie śmierci osoby bliskiej przed dniem wejścia w życie ustawy z 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw mogło natomiast stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Podkreślił Sąd, że rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa, podlega ochronie. Obejmuje ta ochrona prawo do życia w pełnej rodzinie, którą charakteryzuje istnienie różnego rodzaju więzi między jej członkami. Wiąż rodzinna odgrywa doniosłą rolę zapewniając członkom rodziny poczucie stabilności, wzajemne wsparcie i pomoc. Zerwanie wskutek czynu innej osoby tych więzi może stanowić naruszenie dobra osobistego członka rodziny i podlegać ochronie prawnej na podstawie art. 24 § 1 k.c. Podkreślił Sąd, że o rozmiarze należnego zadośćuczynienia decyduje rozmiar doznanej krzywdy, zadośćuczynienie ma bowiem na celu naprawienie szkody niemajątkowej. Przy ustalaniu rozmiaru cierpień powinny być uwzględnione zobiektywizowane kryteria ocen odniesione jednak do indywidualnych okoliczności danego wypadku. Według Sądu, kwoty wypłacone przez pozwanego powodom z tytułu zadośćuczynienia nie pozwalają zrekompensować doznanej przez nich krzywdy w związku ze śmiercią syna. Zważył Sąd ogrom bólu rodziców po śmierci dziecka, w szczególności w sytuacji gdy dochodzi do niej w sposób niespodziewany, tak jak w przypadku śmierci syna powodów. Podkreślił, że śmierć syna brutalnie zniweczyła plany jakie wiązali z nim powodowie, K. P. miał wiele uzdolnień, planował pójść w ślady ojca i zostać lekarzem, powodowie pokładali w nim wielkie nadzieje. Był przy tym syn powodów dzieckiem pogodnym, posiadał wielu przyjaciół, nie sprawiał kłopotów wychowawczych a rodzice byli z niego bardzo dumni. Ból i poczucie krzywdy utrzymują się u powodów do chwili obecnej, powodowie nie potrafią pogodzić się ze startą syna. Wiąż pomiędzy rodzicami a poszczególnymi dziećmi jest na tyle indywidualna i wyjątkowa, że nie potrafi jej zastąpić relacja z innymi dziećmi. Śmierć K. P. ograniczyła aktywność życiową powodów. Ich życie koncentrowało się wokół śmierci syna i pustki jaką wywołała. Powód zaniechał swych planów zawodowych. Stwierdził Sąd, że dla oceny stopnia krzywdy powodów nie mógł mieć decydującego znaczenia okres jaki upłynął od daty śmierci ich syna do chwili zgłoszenie roszczeń. Stopień krzywdy nie może ulegać zmianie w zależności od tego, z jakiej perspektywy czasowej podaje się go ocenie. Późniejsze wniesienie pozwu pozwoliło natomiast na pełniejszą ocenę stopnia krzywdy powodów przy uwzględnieniu długotrwałych skutków zdarzenia. Uznał wobec tych okoliczności Sąd, że właściwe zadośćuczynienie za krzywdę każdego z powodów wyrażać będzie kwota 80 000 zł. Ponieważ pozwany wypłacił do tej pory każdemu z powodów po 10 000 zł z tytułu zadośćuczynienia, zasądził Sąd różnicę, czyli po 70 000 zł. Za nieuzasadnione uznał żądanie zadośćuczynienia wyższego. Wskazał, że powodowie pomimo

traumatycznego przeżycia związanego ze śmiercią syna funkcjonują obecnie bez większych zakłóceń, nie korzystają z pomocy psychologicznej ani psychoterapeutycznej. Za uzasadnione uznał Sąd żądanie odsetek liczonych od dnia wydania przez pozwanego decyzji przyznającej z tytułu zadośćuczynienia na rzecz każdego z powodów po 10 000 zł. Orzekł o odsetkach w oparciu o art. 481 § 1 k.c., o kosztach procesu - po myśli art. 100 k.p.c.

W apelacji pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego – art. 448 § 4 w związku z art. 24 § 1 k.c. przez zasądzenie rażąco wysokiej kwoty zadośćuczynienia, sprzecznie z przyjętymi w orzecznictwie sądów powszechnych kryteriami ustalania wysokości zadośćuczynienia z tytułu śmierci osoby bliskiej, art. 6 k.c. poprzez uznanie, iż powodowie wykazali rozmiar krzywdy przez nich doznanej, uzasadniający zasądzenie na ich rzecz świadczeń ponad 40 000 zł, naruszenie prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na przyjęciu, iż materiał dowodowy zgromadzony w sprawie uzasadnia zasądzenie świadczeń w zakresie przewyższającym 40 000 zł na rzecz każdego z powodów. W oparciu o te zarzuty skarżący domagał się zmiany wyroku poprzez oddalenie powództw ponad kwoty 30 000 zł oraz stosownej zmiany orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu, zasądzenia od powodów kosztów postępowania apelacyjnego lub uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Pozwany zarzuca naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. ale jak wynika z apelacji nie kwestionuje dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny dowodów, której dotyczy ten przepis lecz w ramach zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. podważa wnioski tego Sądu co do wysokości należnego powodom zadośćuczynienia.

Przepis art. 233 § 1 k.p.c. określa zasadę swobodnej oceny dowodów, zgodnie z którą sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału a zatem z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności.

Naruszenie tego przepisu może polegać na błędnym uznaniu, że przeprowadzony w sprawie dowód ma moc dowodową i jest wiarygodny albo że wiarygodności i mocy dowodowej jest pozbawiony. Prawidłowe postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wskazania konkretnych zasad, które sąd naruszył i dowodów, przy ocenie których do naruszenia takiego doszło.

Pozwany zarzucając naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. nie podał, które dowody według niego zostały ocenione wadliwie i na czym ta wadliwość miała polegać.

Nie podważa apelacja faktów ustalonych przez Sąd pierwszej instancji lecz ocenę co do tego, że ustalone w sprawie okoliczności uzasadniały przyznanie na rzecz każdego z powodów zadośćuczynienia w sumie 80 000 zł.

Chybiony jest również zarzut naruszenia art. 6 k.c. Przepis ten określa rozkład ciężaru dowodu, mianowicie obowiązkiem udowodnienia faktu obciąża osobę, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Pozwany nie twierdzi, że sąd orzekający wadliwie wskazał stronę zobowiązaną do udowodnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy lecz ponownie kwestionuje ocenę, iż ustalone okoliczności uzasadniły przyznanie każdemu z powodów dalszego zadośćuczynienia w kwocie przewyższającej 30 000 zł., co nie należy do materii objętej dyspozycją art. 6 k.c.

Niesporna była zasada odpowiedzialności pozwanego za skutki zdarzenia.

Obowiązek zapłaty odszkodowania spoczywał na posiadaczu pojazdu, w związku z ruchem którego powstała szkoda, a ponieważ zawarł on umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z pozwanym, odszkodowanie przysługiwało z ubezpieczenia OC.

Zapewne w wyniku omyłki pisarskiej sformułował skarżący zarzut obrazy prawa materialnego przez wskazanie, że doszło do naruszenia § 4 art. 448 k.c. Przepis art. 448 k.c. nie zawiera § 4.

Natomiast, jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. przysługuje najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r., czyli przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c. Dodanie tego przepisu doprowadziło jedynie do zmiany w sposobie realizacji roszczenia o zadośćuczynienie.

Skarżący nie podważa istnienia podstaw do zasądzenia na rzecz powodów zadośćuczynienia, a kwestionuje jego wysokość.

Spowodowanie śmierci osoby bliskiej stanowi naruszenie dobra osobistego najbliższych członków rodziny w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie. Zasadnie stwierdził Sąd Okręgowy, że na status dobra osobistego, podlegającego ochronie prawnej przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. zasługuje szczególnie więź rodziców z dzieckiem.

Stosownie do art. 448 k.c., kompensacie podlega doznana krzywda. W przypadku naruszenia dobra osobistego poprzez zerwanie więzi rodzinnych krzywdę tę wyraża w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny.

Chodzi o rekompensatę krzywdy moralnej, a więc krzywdy pozostającej w sferze subiektywnych, wewnętrznych przeżyć danej osoby. Ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która ma stanowić jej pieniężną kompensatę.

Przepisy kodeksu cywilnego nie wskazują kryteriów, jakie należałoby uwzględniać przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego. Suma „odpowiednia” w rozumieniu art. 448 k.c. nie oznacza sumy dowolnej, określonej wyłącznie według uznania sądu, gdyż jej prawidłowe ustalenie wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności, mogących mieć w danym przypadku znaczenie.

Zadośćuczynienie powinno mieć charakter kompensacyjny, a więc przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość i być tak ukształtowane, by stanowić odpowiedni ekwiwalent doznanej krzywdy. Z drugiej strony, wysokość zadośćuczynienia powinna być utrzymana w rozsądnych granicach.

Powodowie boleśnie znieśli śmierć syna, przeżyli wstrząs, upływ czasu nie zmniejszył ich bólu i rozpacz. Nieuprawnione jest twierdzenie apelacji, że wysokość przyznanego powodom zadośćuczynienia sprzeczna jest z przyjętymi w tym zakresie w orzecznictwie sądów powszechnych kryteriami. Każdy przypadek krzywdy doznanej wskutek śmierci osoby bliskiej należy traktować indywidualnie, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy. Zadośćuczynienie jest odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy, która nie zależy od statusu materialnego pokrzywdzonego.

Jak prawidłowo ustalił Sąd pierwszej instancji, śmierć syna stanowiła dla powodów traumatyczne wydarzenie w życiu, powodowie załamali się, wiązali z synem wielkie nadzieje. W chwili wypadku liczył on zaledwie 17 lat. Gdyby nie wypadek, powodowie mogliby przez wiele lat cieszyć się obecnością syna, jego rozwojem osobowym, a w przyszłości także zawodowym, zażyłością stosunków, jakie ich łączyły, wsparciem ze strony syna na co dzień.

Wbrew zarzutom apelacji, suma przyznanego każdemu z powodów zadośćuczynienia nie jest rażąco wysoka w stosunku do rozmiaru doznanej przez nich krzywdy. Uznać natomiast należało ją za w pełni usprawiedliwioną okolicznościami sprawy.

Obiektywny i niekwestionowany dramatyzm doznań powodów, ich cierpienia i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią dziecka, trudności w odnalezieniu się w nowej rzeczywistości przemawiały za przyznaniem powodom dalszego zadośćuczynienia w zasądzonej przez Sąd Okręgowy wysokości.

Wskutek śmierci syna dobro osobiste każdego z powodów, którym jest więź rodzinna, zostało naruszone w sposób nieodwracalny.

Świadczenie w postaci zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę ma charakter jednorazowy, winno obejmować wszystkie cierpienia poszkodowanego zarówno doznane, jak i te które wystąpią w przyszłości. Ten charakter zadośćuczynienia należało uwzględnić przy wymiarze „odpowiedniej sumy” świadczenia.

Z przytoczonych względów Sąd odwoławczy uznając apelację za bezzasadną oddalił ją z mocy art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł po myśli art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c.; pozwany będąc stroną przegrywającą obowiązany jest zwrócić powodom, na ich żądanie, koszty zastępstwa prawnego w tym postępowaniu.

SSO del Tomasz Tatarczyk SSA Ewa Jastrzębska SSA Joanna Kurpierz